

Psychologické aspekty procesu hodnocení důkazů: Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku usuzování a rozhodování v rámci procesu hodnocení důkazů, a to především za účelem identifikace a popsání kognitivních iluzí, které mohou tento proces negativně ovlivnit. Úvodem je také zmíněna vzájemná pozice psychologie a práva.

Soudcovské rozhodování je nejprve popsáno teoretickými modely. V další části jsou popsány tři kognitivní iluze, které jsou významné v rámci procesu hodnocení důkazů. Jedná se o heuristiku kotvy, hindsight bias a konfirmační zkreslení. Dále jsou popsána rizika, která tyto kognitivní iluze představují pro hodnocení důkazů a zároveň jsou diskutována jejich možná opatření.

Samostatná část diplomové práce je věnována fenoménu deplece ega, který by mohl představovat další limit kvality procesu hodnocení důkazů. Deplece ega popisuje pokles sebekontroly v případech, které vyžadují vynakládání souvislého úsilí. Soudci jsou tímto pravděpodobně také ohroženi. Jedním z důsledků deplece je i zvýšené užívání heuristik a silnější tendence zachovávat status quo, což se může nadále negativně odrazit na kvalitě rozhodování.

Prostor je také věnován popisu a diskuzi možných opatření jednak vůči jednotlivým kognitivním iluzím jednak obecně vůči psychologické kontaminaci při hodnocení důkazů. Bohužel minimalizace důsledků kognitivních iluzí je velmi náročná. Jako efektivnější varianta se jeví prevence psychologické kontaminace, a to v podobě zaslepení či děleného rozhodování a v neposlední řadě také v podobě vzdělávání soudců, státních zástupců a policie ohledně relevantních psychologických poznatků.

Množství prostudované literatury vede k závěru, že soudci jsou ve většině případů stejně náchylní k podlehnutí kognitivním iluzím jako běžná populace. Soudci se také vyznačují tzv. kognitivní slepou skvrnou, která jim neumožňuje objektivní náhled na svou zranitelnost kognitivními iluzemi. Soudcovská jistota ohledně rozhodnutí tudíž může být zkreslena.

Klíčová slova

Právní rozhodování, kognitivní iluze, heuristika kotvy, hindsight bias, konfirmační zkreslení, deplece ega